

dı. Bir defasında Resûl-i Ekrem'e, Allah Teâlâ'nın Peygamber'e salât ve selâm getirilmesini emrettiğinden bahisle bunun nasıl yapılacağını sordu. Hz. Peygamber de, "Allâhümme salli ve bârik" dualarının okunacağını söyledi (Müslim, "Şalât", 65). Bir başka sefer de karısının ısrarı üzerine oğlu Nu'mân'ı alarak Hz. Peygamber'in huzuruna geldi ve Nu'mân'a bir köle bağışladığını, Resûlullah'ın buna şahit olmasını arzu ettiğini söyledi. Hz. Peygamber, diğer çocuklarına da aynı şekilde bağışlar yapıp onlar arasında eşit davranmadıkça bu nevi hibelerin uygun olmayacağını belirtti (Buhârî, "Hibe", 12; Müslim, "Hibât", 9-19). Beşîr b. Sa'd'dan en çok oğlu Nu'mân ve torunu Muhammed rivayette bulunmuşlardır. Ürve b. Zübeyr, Humeyd b. Abdurrahman ve Şa'bî'nin rivayetleri ise mürsel'dir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Hibe", 12; Müslim, "Şalât", 65, "Hibât", 9-19; Vâkıdî, *el-Meğâzî*, II, 723, 727-728, 733-734; İbn Sa'd, *eş-Tabakât*, II, 118, 121, 126; III, 182, 531, 618; VIII, 361; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), III, 22-23, 26, 155, 221-222; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 231; a.m.f., *el-Kâmil*, II, 226-227, 330-331, 395; İbn Manzûr, *Muhtaşaru Târîhi Dimaşk*, V, 224; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eşer*, II, 146-148; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 158; a.m.f., *Tehzîbü'l-Tehzîb*, I, 464-465; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), VII, 310-311, 317-319, 333; K. V. Zetterstéén, "Beşîr", *İA*, II, 573; W. 'Arafat, "Bashîr b. Sa'd", *El²* (Fr.), I, 1109-1110.

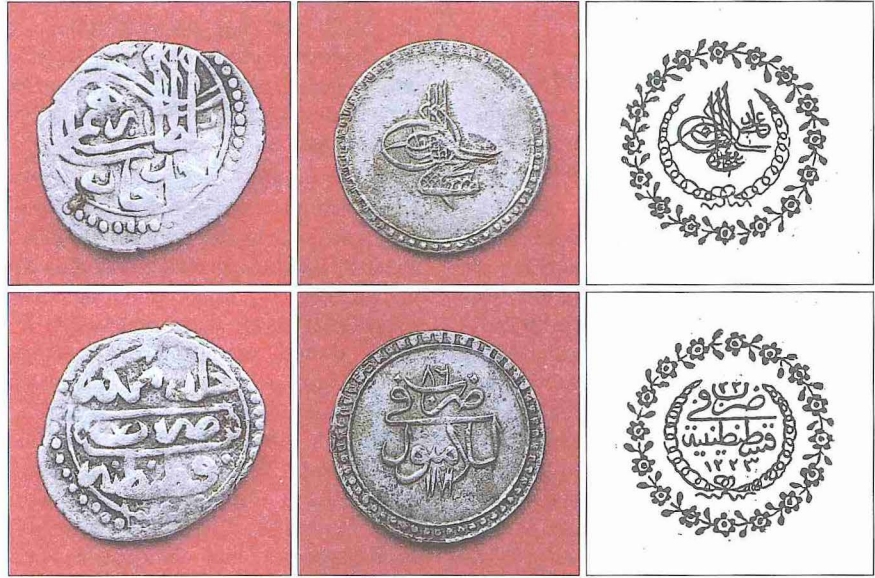

M. YAŞAR KANDEMİR

BEŞLİK

II. Mahmud zamanında çıkarılan ayarı çok düşük gümüş sikkelere verilen ad.

1245'te (1829) padişahın tahta çıkışının 22. yılında hazineyi sıkıntıdan kurtarmak gayesiyle, mevcut ayarı düşük **meskûkât**'ın bir kat daha ayarının düşürülmesine karar verilerek yeni bir beş kuruşluk ile bunun kısımları olan yüzlük (2.5 kuruş), kırklık (kuruş), yirmilik (yirmi paralık) ve onluk (on paralık) çıkarılmasına başlandı. Bütün bunlar Darphâne Emîni Kazzâz Artin Çelebi'nin buluşu idi. Bu gibi kara beşlikler eski cihadiye beşliğinden daha küçüktü. 39 mm. çapında ve 15.80 gr. ağırlığında olup yazı ve tuğranın etrafı kurdeleli bir düğümle bağlı bir hilâl ve dış tarafları da çiçekli bir su ile çevrilmisti. Cedid beşlikler ve kısımları II. Mahmud'un tahta çı-

Sultan İbrahim devrine ait 1049 (1639-40) tarihli ve III. Mustafa devrine ait 1171 (1757-58) tarihli gümüş beşliklerle (İstanbul Arkeoloji Müzesi, Teşhir, nr. 1695), İstanbul'da 1223 (1808) yılında kesilmiş adlı tuğralı gümüş cedid beşlik

kışının 22, 23 ve 24. yılları arasında noktasız olarak basılmıştır. Bu sikkelerin ayarı binde 220-225 arasında idi. Miktarları da 115.000.000 kadardı. İtibarı değerleri ile hakiki değerleri arasındaki fark dolayısıyla hazineye 39.675.000 kuruş gelir sağlanmıştı.

Üç sene sonra yani II. Mahmud'un cülusunun 25. senesine rastlayan 1248'de (1832) görülen lüzum üzerine, ayarı öncekilerden daha düşük olmak üzere ikinci tertip beşlikler ile kısımları basıldı. Bunların ayarı binde 170-175 raddelelerine indirilmiş ve öncekilerden ayrılabilirleri için her iki yüzün kurdelesini altına nokta konulmuştu. Çıkarılan meblağın miktarı 245.000.000 olup hazineye sağlanan gelir 118.825.000 kuruştur. Noktalıların gerçek değeri 2 kuruş 23 para, noktasızların değeri ise 3 kuruş 10 para idi. Piyasada her ikisi de 5 kuruşa tevadül ettirilirdi. Bu beşliklerden yarı yarıya bir gelir sağlandığını anlayan muhtekirler bir taraftan taklidini yaparak kalp paraları piyasaya sürmeye başlamışlar, diğer taraftan bazı sermayedarlar da yabancı ülkelerde aynı ağırlık ve ayarda metelik meskûkât bastırarak bunları Osmanlı ülkesine sokmuşlardı. Bu durumu tesbit eden hükümet 1249'da (1833) sikkenin ıslahına karar vererek % 44 ayarında altılık, nisf ve rubu' adıyla

la yeni bir sikke çıkarmak mecburiyetinde kalmıştı.

BİBLİYOGRAFYA :

S. Lane Poole, *Catalogue of Oriental Coins in the British Museum*, London 1883, VIII, rs. XXXI, s. 281 vd.; İsmail Galib, *Takvîm-i Meskûkât-ı Osmâniyye*, Konstantiniye 1307, s. 414-416; Süleyman Südi, *Usûl-i Meskûkât-ı Osmâniyye ve Ecnebiyye*, İstanbul 1311, s. 56-63; Hasan Ferid, *Nakd ve İtibârî Mâlî Meskûkât*, İstanbul 1330-33, s. 195-196; M. Belin, *Türkiye İktisadî Tarihi Hakkında Tetkikler* (trc. M. Ziya), İstanbul 1931, s. 281 vd.; Anistas el-Kermîlî, *Resâ' il fi'n-nuqûd il-'Arabîyye ve'l-İslâmiyye ve'ilmü'n-nümmiyyât*, Kahire 1939, s. 169; Pakalın, I, 211; W. L. Clark, *The Silver Coinage Mahmud II Struck at Constantinople*, New York 1950, s. 125; Ekrem Koler-kılıç, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Para*, Ankara 1958, s. 125; Nuri Pere, *Osmanlılarda Madenî Paralar*, İstanbul 1968, s. 242, 246, 248, 249, 250; Cüneyt Ölçer, *Sultan Mahmud II. Zamanında Darp Edilen Osmanlı Madenî Paraları*, İstanbul 1970, s. 18, 49, 50; Artuk, *İslâmî Sikkeler Kataloğu*, II, 683; "Beşlik", *İA*, II, 574.

İBRAHİM ARTUK

BEŞLÜ

Sınır boylarındaki kale ve palankalarda muhafızlık yapan, gerektiği zaman akına giderek düşmanın durumundan hükümeti haberdar eden serhad kulu süvarilerinden bir sınıfın adı (bk. SERHAD KULU).